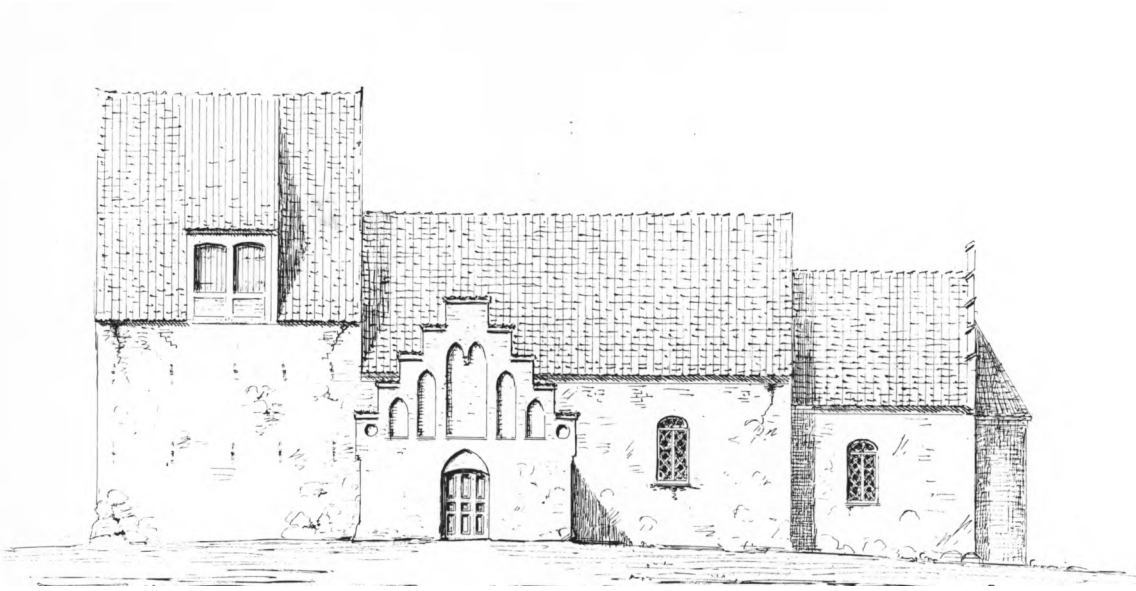

Fig. 1. Den middelalderlige †kirke, set fra syd. Tegnet af N. P. C. Holsøe 1875, samme år som nedrivningen. — *The medieval church seen from the south. Drawing from 1875-the year of demolition.*

UGERLØSE KIRKE

MERLØSE HERRED

Kirken opføres i Roskildebispens jordebog med en afgift på 6 øre[1]. 1567 havde sognet 29 tiendeydere, og det anføres, at præstegården var beboet af en bonde[2]. Sognet havde da formentlig allerede nogen tid været *anneks* til Store Tåstrup (s. 321), et forhold, som er dokumenteret 1570 og atter 1596, da sognemændenes kaldsret blev tilsidesat[3]. 1570 var kirken, der havde været henlagt til Almindeligt hospital i København, atter taget tilbage til kongen[4], og endnu o. 1666[5] ansås patronatsretten for kongelig; men 1683[6] skænkedes den til Ulrik Frederik Gyldenløve sammen med Store Tåstrup, og siden tilhørte begge ejerne af Merløsegård og Bonderup. Kirken overgik til selveje 17. jan.1918.

1875 blev den middelalderlige kirke nedrevet, og i stedet opførtes den nuværende, som blev indviet 26. nov. 1876[7].

Helligkilde. 1667[8] berettes om en S. Laurentiuskilde ved kirkevangen, hvor der S. Hans aften var stort tilløb.

Sagn. Det velkendte sagn om lindormen, der hindrede folk i at betræde kirken, var i 1800'rnes første halvdel knyttet til den tilmurede norddør[9].

Kirken ligger på en højning midt i stationsbyen, hvor vejen fra Undløse støder til Sorø-Holbæk landevejen. Kirkegården er udvidet 1862[10] mod nord og atter o. 1920[11] mod vest.

Kirkegårdens hegn og indgange. Mod syd, øst og nord hegnes kirkegården af kløvstensmure, kronet af enkelte teglstensskifter under en afdækning af vingesten; udvendig er murene blanke, indvendig hvidtede. Vestmuren er af teglsten, og står blank. Størstedelen af kløvstensmuren er formentlig opført 1862[12], mens vestmuren samt de partier af nord- og sydsiden, som hegner den seneste udvidelse stammer fra 1923[13]. Der vokser lindetræer inden for hegnet i nord og vest, mens der er birke i øst.

Hovedindgangen i vest ud for tårnets indgangsportal er en køreport, flankeret af fodgængerlåger; åbningerne lukkes af sortmalede jerntremmelåger, ophængt i murede piller, hvis

Fig. 2. Ydre, set fra vest. NE fot. 1981. — *Exterior seen from the west.*

zinkklædte afdækning består af små pyramidetage med topkugler. En åbning, som er brudt i sydmuren nær sydøsthjørnet lukkes af en tilsvarende låge.

I den nuværende kirkegårds nordvestre hjørne er et skifertækket *ligkapel* af små gule sten, som formentlig stammer fra 1800'rnes sidste fjerdedel. Indgangen til kapellet er i sydgavlen, mens der i bygningens nordre ende er indrettet toiletter.

Beslutningen om at nedrive den gamle kirke skyldtes til dels brøstfældighed, men den væsentligste årsag har utvivlsomt været ønsket om at virkeliggøre et kirkeligt prestigebyggeri blandt direktionsmedlemmerne i Den Suhrske Stiftelse, der ejede kirken[14]. Den 17. april 1875 godkendtes planerne til den nye kirke, som er tegnet af N. P. C. Holsøe, og samtidig vedtoges det at genbenytte anvendelige materialer fra den gamle kirke, som har ligget lige syd for den nuværende[15].

Kirken, der er tegnet under stærk inspiration af middelalderens norditalienske kirkebyggeri af tegl (»italiensk-romansk Rundbuestil«)[16], består af apsis, kor, skib og tårn. *Materialet* er Uddevalla-granit (sokler), røde formsten (dekorative led), mursten fra Knabstrup og cement (søjler).

Ydre. Apsiden smykkes af halvsøjler, mens de øvrige afsnit fagdeles af støttepiller, der ligesom murene i øvrigt krones af rundbuefriser (under et eller flere savskifter), der tillige følger gavlkammene. Vinduerne er rundbuede: smigede »romanske« i apsis, mens kor og skib har store, lysgivende åbninger. Tårnpartiet er tredelt med flankerende småtårne, af hvilke det nordre rummer trappen. Det egentlige tårn har vestlig indgang, udformet som en italiensk baldakinportal, hvis kapitæler prydes af den Suhrske ugle. Over portalen medaljoner af støbejern med våbener for grundlæggerne af Den Suhrske Stiftelse, Johannes Theodorus Suhr og Ida Falck.

I næste etage sidder urskiven indfattet i mønstermuret roset, og klokkestokværket åbner sig med triforier mod alle fire verdenshjørner. Alle tre tårne afdækkes med kegleformede spir, der for midtertårnets vedkommende sekunderes af fire små pinakler på italiensk manér. Oprindelig modsvaredes disse af en pinakel over skibets østgavl, men den er senere nedtaget og erstattet af en skorsten. Apsiden, støttepillerne og spirene er kobbertækkede, mens tagbeklædningen på kor og skib er skifer.

Indre. Tårnrummets våbenhus flankeres af dåbsværelse mod syd (indrettet 1976) og mod nord trappen til orgelpulpitur, urværk og klokker. Over døren til skibet er indmuret en *dørhammer* af egetræ (fig. 3), som skal stamme fra den gamle kirke[17]. På forsiden er skåret en indskrift med reliefversaler, som foruden Jesumonogram og religiøs sentens meddeler årstallet 1666 samt initialer for kirkeværgen Christen Nielsen og hans hustru, Karen Nielsdatter: »Ihs

Fig. 3. Dørhammer med årstallet 1666, angiveligt hidrørende fra den nedrevne kirke. Indmuret over døren mellem våbenhus og kirkerum (s. 346). N. J. Termansen fot. 1949. — *Lintel from 1666, presumably coming from the demolished church. Inserted over the doorway between the porch and the church.*

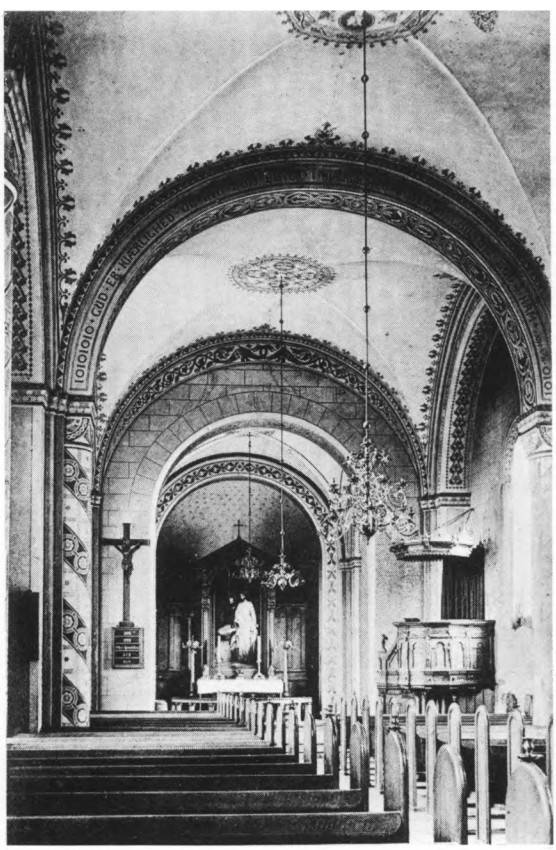
Gvd bevarre din ind/ CNS gang og din vdgng(!) KND/ anno fra nv og intil evi(!) td(!) 1666«.

Kirkens indre er hvælvet med halvkuppel i apsis og i de øvrige afsnit grathvælv, hvis runde skjold- og gjordbuer hviler på piller og halvsøjler (med terningkapitæler).

Kirken gennemgik 1909-10 en hovedistandsættelse under ledelse af Gotfred Tvede, og det hvidkalkede indre står nu præget af disse arbejder med forskellige kalkmalede dekorationer, udført af dekorationsmaler Møller-Jensen, Holbæk[11].

Tidligere var kirkerummet udsmykket som en pastiche over middelalderlig ornamentik

Fig. 4 a-b. Indre, set mod øst. a. Inden restaureringen 1909-10 (s. 347). b. Nuværende tilstand. Postkort i Nationalmuseet og NE fot. 1977. — *Interior to the east. a. Prior to the restoration 1909-10. b. Actual state.*

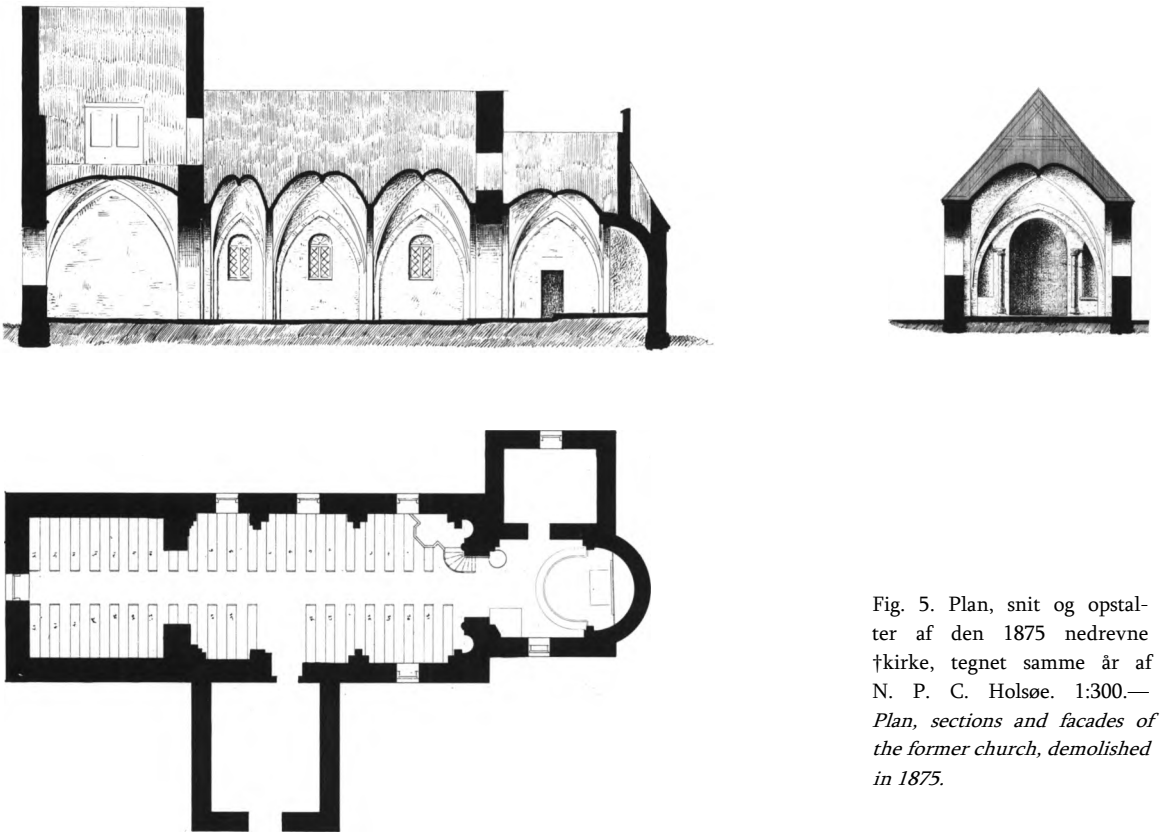

Fig. 5. Plan, snit og opstalter af den 1875 nedrevne †kirke, tegnet samme år af N. P. C. Holsøe. 1:300.— *Plan, sections and facades of the former church, demolished in 1875.*

(fig. 4a) med motiver af vidtforskellig oprindelse. Dragefrisen foroven på triumfvæggen var således lånt fra de gotiske kalkmalerier i Skibby[18], mens halvsøjlernes mosaiklignende mønstre er inspireret af såkaldt cosmatisk arbejde fra Italien.

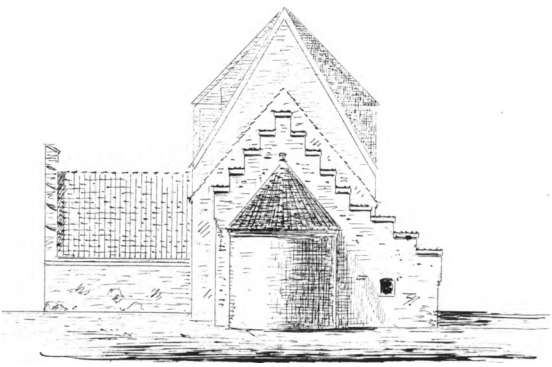
DEN NEDREVNE KIRKE

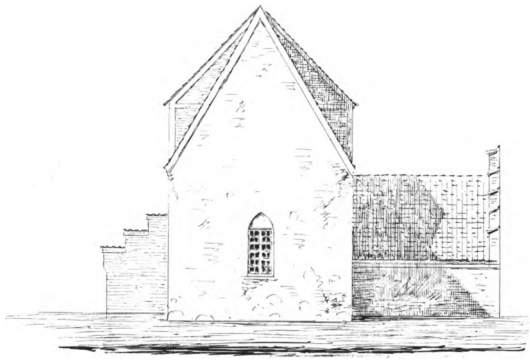
De vigtigste vidnesbyrd om den bygning, som blev nedrevet 1875 er en kortfattet beskrivelse samt et sæt opmålinger (fig. 5) ved N. P. C. Holsøe, dateret 12. maj 1875. Hertil kommeren rekonstruktion af triumfvæggen (fig. 6), tegnet 1870 af Th. Groth og udgivet to år senere som første blad i samleværket »Tegninger af ældre nordisk Architektur«. Endelig suppleres beskrivelse og tegninger af oplysninger i regnskaber og gennem synsforretninger.

Kirken bestod af apsis, kor og skib, formentlig opført sent i 1100'rne. Hertil var føjet tre senmiddelalderlige tilbygninger: våbenhus i syd, sakristi ved korets nordside og i vest et ufuldført tårn.

Materialet var ifølge Holsøes beskrivelse mark- og frådsten (»utildannede rullesten og kalktuf«), mens hvælv og kamtakker var af munkesten (»tykke mursten«). Hovedbyggematerialernes fordeling på de enkelte afsnit er ikke specificeret, men sandsynligvis var den ældste stenkirke opført af både mark- og frådsten, svarende til normen for adskillige beslægtede kirker på egnen[19]. Hvor murværket ses blottet på tegningen af triumfvæggen (fig. 6), fremtræder det teglstensagtigt med regelmæssig skiftegang og buestik, men var formentlig af frådsten.

Ingen oprindelige vinduer stod fremme, da kirken blev nedrevet, men endnu var *syddøren* i brug. Planen viser en dør af sædvanlig romansk

type, hvis indre åbning dog ikke havde smigede karmsider, men rette, som f.eks. Sønder Jernløse (s. 132).

Indre. Apsiden havde bevaret sit *hvælv,* en halvkuppel, som 1869[20] var revnet. Interiørets mest bemærkelsesværdige enkelthed var imidlertid den usædvanlig rige udformning af *triumfvæggen.* Groths tegning er på flere punkter tydeligvis rekonstruktion (sml. fig. 5 og 6), men næppe ukorrekt i hovedtræk. Måden, hvorpå kragbåndene var videreført på vestvæggen, kendes fra Butterup og Grandløse (s. 61, 204), og i førstnævnte var sidealternichernes bund ligeledes markeret af et særligt led. Heller ikke sokler er ukendte i denne sammenhæng[21], derimod savnes tilsyneladende paralleller til halvsøjlerne og de svage fremspring under alternicherne. Hvis søjlerne virkelig har været let forsænkede, er det et træk, som vidner om inspiration fra det midtsjællandske teglstensbyggeri (Ringsted), men overhovedet peger væggens komposition mod et tilblivelsestidspunkt henimod 1200. Endelig antyder tegningen, at vestsidens sokkel, søjler og »alterborde« udgik fra et trin i væggens fulde bredde. Både kor og skib har oprindelig haft *bjælkelofter.*

Dørstederne sad påfaldende langt fra vestgavlen, hvorfor det er nærliggende at forestille sig, at skibet har været udstyret med *tårn(e)?* over vestenden, svarende til forholdene ved en række af egnens kirker foruden det bevarede eksempel i Tveje Merløse (Holbæk by) med herskabspulpitur[22]. Tanken bestyrkes ved betragtning af skibets middelalderlige, men sekundære hvælv, idet anomalierne i udformningen af det smalle vestfags vægpiller bedst lader sig forklare, hvis man antager, at skibets to østligste fag er opført, mens tårnet endnu eksisterede[23].

Ændringer og tilføjelser. Kirken har som omtalt endnu i middelalderen fået hvælv i kor og skib, hvoraf skibets to østligste fag sandsynligvis var ældre end det smalle vestlige. Alle hvælv hvilede på falsede vægpiller, som uden vederlagsmarkering bar spidse helstens skjold- og gjordbuer; ribberne syntes halvstens. - Det er sandsynligt, at flankemurenes falsgesimser var del af en forhøjelse i forbindelse med hvælvslagningen, og dette gjaldt muligvis tillige korgavlens kamtakker.

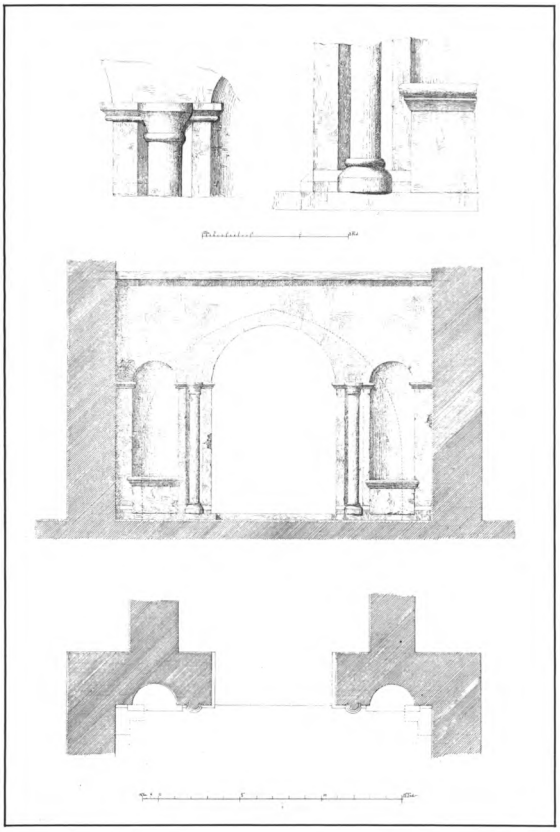
Det er tvivlsomt, om anvendelsen af munkesten virkelig som beskrevet af Holsøe var begrænset til hvælv og kamtakker. Enkeltheder som f.eks. våbenhusets blændinger og dør eller det spidsbuede spejl over tårnrummets vestvindue må også have været udført af munkesten.

Våbenhusets vigtigste daterende enkelthed - blændingsgavlen — synes at henføre det til 1400'rne. Kompositionen bestod af fem spidsbuede højblændinger, af hvilke den midterste var bredere med tvedelt stik, samlet på falset konsol. Højblændingerne flankeredes ydermere af cirkelblænding under yderste kamtak. Indgangsdøren var af gængs type - fladbuet under spidsbuet spejl ved borthugning af lysningsfalsen - men udvidet 1871[20]. På Holsøes plan er bygningen uden vindue(r), men det er antagelig en forglemmelse fra arkitektens side, idet et vindue omtales 1805[24] og atter 1828[20].

Sakristiet var en udbygning fra middelalderens allerseneste tid ifølge typen, som har adskillige paralleller, bl.a. Kvanløse og Sønder Jernløse (s. 115, 135), der dog næsten alle er hvælvede. Udbygningen fremtrådte med halvtag og kamtakkede gavle, af hvilke østgavlen viderførte korgavlen. Ved nedrivningen var der vinduer i øst og nord, hvoraf nordsidens indsattes 1840[20], mens det lille fladbuede øst vindue, som ses på Holsøes opstalt (fig. 5) formentlig var oprindeligt. Det indre, hvortil der var adgang fra koret, havde bjælkeloft[25].

Hvorvidt det »lave, brede og dværgagtige« *tårn*[26] nogensinde har været højere end ved nedrivningen, lader sig ikke afgøre. Omend planen savner visse typiske træk, er det dog sandsynligt, at tilbygningen var underdelen af et ufuldført, senmiddelalderligt tårn. Tårnrummet, som stod i forbindelse med skibet ved en mod øst falset? arkade (sml. fig. 5), overdækkedes af et ribbehvælv, hvilende på forlæg. Den omstændighed, at der ikke var muret skjoldbue mod øst, vækker mistanke om, at skibets vestgavl kan være ombygget ved tårnets opførelse og da muligvis i forbindelse med fjernelsen af et formodet ældre tårn over skibets vestende. Tårnrummets vestvindue fremtrådte ved nedrivningen som et afsprodset trævindue, der var indsat o. 1811[27], men det spidsbuede spejl over åbningen var formentlig oprindeligt. De stejle gavle var af bindingsværk, og i de nord-syd-vendte tagflader var af hensyn til klokkeringningen indsat kviste med dobbelte luger som i Butterup (s. 63).

Fig. 6. Plan, opstalt og detaljer af triumfbuen i den nedrevne †kirke (s. 349). 1:150. Tegnet af Th. Groth 1870 og gengivet i »Tegninger af ældre nordisk Architektur«. — *Plan, facade and details of the eastern wall of the nave in the demolished church.*

Eftermiddelalderlige reparationer og ændringer. De to rækker jernankre på tårnets sydside (jfr. fig. 1) kan stamme fra 1831-32[20], da der bl.a. indlagdes ankerbjælker under klokkestolens gulv. De store fladrundbuede vinduer i kor og skib var indsat i to omgange. Ældst var de tre i nord fra o. 1842, og herefter fulgte 1866[20] de to i syd, der udtrykkelig siges at skulle svare til nordsidens.

INVENTAR

Oversigt. Fra den gamle kirke stammer en romansk granitfont med dåbsfad og -kande af tin skænket 1785, sengotiske alterstager og korbuekrucifiks, prædikestolen fra år 1600 og en lysekrone fra 1700'rne samt begge kirkens klokker. Ved overflytningen til den nye kirke skete forskellige »forbedringer«, således blev dåbsfadet og -kanden forsølvet, og under alterstagerne anbragtes løver i tidens stil. Prædikestolen fik foruden storfelternes apostelfremstillinger en ny himmel. Alterpartiet udførtes af nyt med et maleri af Carl Bloch fra 1881; også stolene er leveret til den nu stående kirke.

**Alterdug,* fra o. 1660-70, af lærred broderet med silke, af dansk oprindelse[28]. Nuværende mål 130x190 cm, men dugen har været klippet i stykker og er atter syet sammen; Georg Garde anser det oprindelige mål for at være ca. 63x420

cm, eller snarest lidt længere, hvilket fremgår af sammensyningerne, omend de er gjort med stor snedighed. Broderierne, som hovedsagelig er udført med rød silke, er mange steder slidt af, så kun fortegningerne er bevaret. De viser seks medaljoner kantet af indskrifter, som fortæller om scenerne: David og Goliath, David og Batseba, Absalons død, Susanna, Jesus og Samaritanerinden ved brønden samt Isaks ofring. Fremstillingerne er udført efter forlæg af Virgil Solis, Erhardt Altdorfer og Abraham de Bruyn. Imellem medaljonerne er der vaser med blomster og symmetrisk bladværk undertiden flankeret af fugle.

I Nationalmuseet siden 1910[29], da den købtes af en antikvitetshandler, som opgav, at dugen havde været brugt i Ugerløse kirke.

Altertavle (fig. 7). Rammen er jævngammel med kirken, mens maleriet af Carl Bloch er fra 1881[30]. To korintiske søjler, som står på liggende løver, bærer bueslag med frontespice. Maleriet, 251x120 cm, forestiller den vantro Thomas, er malet med olie på lærred og signeret i nedre, venstre hjørne. Farveholdningen er mørk, hovedsagelig brune farver, undtagen Kristusfigurens hvide kappe. Thomas bærer dæmpet rød kjortel.

Fire søjler fra en (†)*altertavle* med årstallet 1619[31] bærer nu prædikestolen. De glatte søjleskafter har prydbælte med kartouche, hvori englehoved eller putto med lidelsesredskab: søjle og kors. Et englebarn, som står på prædikestolens mægler, må ligeledes antages at have hørt til altertavlen, hvor det kan have haft plads på gesimsen. De bevarede dele viser, at der rimeligvis er tale om et arbejde fra det værksted, som har leveret tavler til bl.a. Butterup og Grandløse (s. 69 og 210) samt Søndersted.

Altersølv. Kalk (fig. 8), 1824, højde 20 cm, med drevet slyngbånd på den cirkulære fod. Under foden og under bægerets mundingsrand fire ens stempler: rektangulært mestermærke, hvori I IB for Johan Isbrand (Bøje 851), Københavnsmærke (18)24, guardeinmærke for Christian Peter Næbo og månedsmærke tvillingerne. *Disk,* formentlig anskaffet efter synets henstilling 1861 om en større og mere hul disk[20]. Tvm.

Fig. 7. Altertavle med maleri af Carl Bloch fra 1881 (s. 351). LL fot. 1976. — *Altar-piece with painting by Carl Bloch from 1881.*

14,5 cm. Under bunden to ens stempler for Jacob Nicolai Wilhelm Kjølstrup (Bøje 2520)[32].

Oblatæske, 1900'rne, antagelig af udenlandsk herkomst. Oval, med drevet bort bestående af skiftevis svane og muslingeskal. Under bunden to ens mestermærker BBK eller IT over 19??, et stempel hvori B og et fjerde slidt hvori 42.

Alterkande, 1844[20], fra Den kongelige Porcelænsfabrik, sort med guldkors.

Alterstager (fig. 9), sengotiske, på nyere løvefødder. Oprindelig højde 36 cm ligesom de beslægtede stager i Nørre og Sønder Jernløse (s.99 og 145). De tre vingede løver, der ligger på fælles fodplade, er antagelig tilføjet ved overførslen til den nye kirkebygning. Syvarmet *stage* fra o. 1900.

Fig. 8-9. 8. Alterkalk fra 1824 (s. 351). LL fot. 1976.— *Altar chalice from 1824.* 9. Alterstage, sengotisk på løvefødder fra forrige århundrede (s. 351). LL fot. 1976. — *Altar candlestick, late Gothic, on 19th century foot with lions.*

Bibel, 1869, skænket 1893 af Frederik og Ida Suhr ved testamentarisk gave.

Alterskranke, 1876, med kvadratiske standere af træ, hvorpå halvrund overligger.

Kandelabre, 1884, af bronceret metal, 176 cm høje, formet som korintiske søjler. De bærer hver en messinglysekrone med otte arme foruden en lysearm i midten foroven. Forneden på kuglen er graveret: »Gave fra deriktør(!) F. Suhr og frue 1884« med versaler. I koret.

Font, romansk, af granit, tvm. 65 cm, højde 76 cm, af Roskildetype[33], svarende til blandt andre Kvanløse og Kirke Eskilstrup (s. 120 og 315). Keglestubformet fod med lille vulst forneden og en større ved overgangen til kummen, som er hugget for sig med skråfas under let udbugende sider. Tovsnoning ved mundingsranden. Fonten er ligesom de to nævnte paralleller forsynet med afløbshul i tragtformet fordybning i kummen og afløbsrende på siden af foden. I korets nordvesthjørne.

Dåbsfad (fig. 10), skænket 1785, af tin, forsølvet ved overflytningen til den nye kirke[34]. Tvm. 61 cm. Det store fad har svejfet kant med riflet, profileret fortykkelse. På den brede fane graveret skriveskrift i rokokokartouche: »Dette døbefad er af Kierkens Verge Sal(ig) Niels Christophersen Dyrelund og efterlever(ske) Maren Christens Datter Dyrelund Skienket til Uggerløse Kierke d 27 Marty Ano 1785«. Under

bunden tre utydelige stempler: Københavns-mærke, kvalitetsmærke (en engel) og mester-mærke. Sammenholdt med ældre oplysninger[35] fremgår det, at fadet er udført af Københavneren Friderich Friderichsen, der blev mester 1747. Desuden er graveret årstallet 1718.

Et †*dåbsfad* er nævnt i præsteindberetningen 1758[31]. Det bar indskriften: »Anno 1677. Den 20 Martii forærede Anders Hansen j Landbyetorp og hans hustrue Anna Tues Datter Dette bækken til Ugerløse Kirke, Gud til Ære og Effterkommerne til en Ihukommelse«. Fadet er i øvrigt ikke beskrevet.

Dåbskande (fig. 11), samtidig med fadet, udført af samme kandestøber og ligeledes forsølvet 1876. 28 cm høj. På korpus graverede, kronede spejlmonogrammer: »NCD« og på modstående side: »MCD«,jfr. dåbsfad. Under bunden utydeligt stempel, hvori 1910 sås engel over årstallet 174?.

Korbuekrucifiks, fra 1450-75. Figuren, der er ca. 123 cm høj, hænger i usymmetrisk skråt strakte arme, hvorved kravebenet i venstre side fremhæves. Kristus bærer flettet, turbanagtig, noget forskåret tornekrone, nu uden torne. Hår og skæg er bølget, en lok falder ned foran højre skulder; i venstre side er det strøget tilbage, således at øret er frit. Øjnene er åbne, munden lukket, brystkassen, med vunde i højre side, er antydet. Lændeklædet har foruden en vandret fold foroven, flere lodrette nedhængende og en snip i midten samt ved venstre side. Fødderne er korslagte. Figuren har temmelig mange lapninger i træet fra såvel ældre som nyere tid[36].

Korstræet er hvælvet og har langs kanten ramme med fordybede skiver. Dele af den lodrette korsarm er fornyet; den vandrette bærer mærker efter indridset cirkelslag omkring korsskæringens midtpunkt, som nu dækkes af kvadratisk egetræsplade.

Ved restaureringen 1945 fandt N. J. Termansen rester af nyere, hvid maling. Nu fremtræder krucifikset renset. I korbuen.

Prædikestolen, der ifølge arkivalske oplysninger oprindelig bar årstallet 1600[31], har tilføjelser, blandt andet himmel fra 1876. Desuden er benyttet dele af kirkens oprindelige altertavle.

Fig. 10-11. 10. Dåbsfad, skænket 1785 af kirkeværge Niels Christophersen Dyrelund og hustru, af tin, forsølvet 1876 (s. 352). LL fot. 1976. — *Baptismal dish, donated 1785 by churchwarden Niels Christophersen Dyrelund and his wife, pewter, silverplated in 1876.* 11. Dåbskande, samtidig med fadet, og skænket sammen med dette (s. 353). LL fot. 1976. — *Baptismal ewer, donated together with the dish.*

Fig. 12. Lysekrone fra 1700'rne, skænket 1833 af direktør F. Suhr og hustru (s. 354). LL fot. 1976. — *Chandelier, 18th century, donated 1833 by Director F. Suhr and his wife.*

Stolen består nu af fem fag adskilt af hermer samt vinkelret på væggen et fag flankeret af halvsøjler. Storfelterne rummer arkader, hvis omløbende rammer og bueslag smykkes af kassetteværk eller slyngbånd; foroven lave trekantgavle. Hermeskafterne har tilsvarende kassetteværk som baggrund for frugtklaser og ender foroven i volutter. Af de to mandlige og to kvindelige hermer er en af hvert køn fremstillet som romersk kriger. I postamentfelterne kartoucher med reliefversaler: »Pedersøn«, »verbvm dom«, »(i)n(i) manet«, »i(n) æternvm« (1. Pet. 1, 25) og »Christofer«; i gesimsfrisen: »Er da Gvd med oss hvo daa imod oss« og i et felt for sig: »Anno dom(ini)«. Ifølge indberetningen fra 1758 sås dengang: »Halleluja er Gud .. . anno 1600. Hr. Christopher Pedersen; verba domini ... Christ. Jørgensen«[37]. Heraf fremgår, at stolen fra først af har haft i hvert fald eet, måske to, fag mere end i dag, hvad der er i overensstemmelse med dens form på planen af den nedbrudte kirke (fig. 5), selv om den der angivne placering i skibets nordøsthjørne dog næppe er oprindelig.

Ved storfelternes opbygning bemærkes slægtskabet med prædikestolen i Stenløse[38], der er udført 1595 og tilskrives Oluf Nielsen Krogs værksted, som bl.a. også har leveret de signerede stolestader i Undløse.

I storfeltarkaderne sidder krydsfinérssilhouetter af de fire evangelister udført efter Thorvaldsens. I opgangsfagets krydsfinersplader samt i felterne nærmest opgang og væg ses fremstillinger af stiliserede blomster efterlignende intarsia[39]. Stolen hviler på fire søjler fra (†)altertavle (jfr. foran).

Himlen, fra 1876, er udført som pendant til stolen. Begge fremtræder ferniseret. I skibets sydøsthjørne.

Stolestader, fra 1876, åbne, gavlene med halvrund øvre afslutning. Egetræsmalede.

Pengeblok, antagelig den, der anskaffedes 1864[11]. Egetræsmalet. I våbenhuset.

Orgel, bygget 1884 af A. H. Busch & Sønner, København. Otte stemmer, ét manual og anhangspedal. Disposition: Bordun 16 Fod, Principal 8 Fod, Gedackt 8 Fod, Salicional 8 Fod, Octav 4 Fod, Gemshorn 4 Fod, Flöite 4 Fod, Gemshom 2 Fod. Klokkespil med fire afstemte klokker. På pulpitur i tårnrummet[40].

Salmenummertavler, fra 1800'rne, med profileret ramme, indrettet til skydenumre, hvide tal på sorte brikker. Rammerne er egetræsmalede, tavlerne sorte med hvid fraktur: »Efter Prædiken«, og på een: »Daab« og »Nadver«.

Lysekroner. 1) (Fig. 12) 1700'rne, med to gange otte s-svungne arme, der bærer rosetformede lyseskåle. Mellem armene refleksornament formet som klokkeblomst. Det profilerede skaft ender i stor hængekugle, hvorpå graveret skriveskrift: »Gave til Uggerløse Kirke af Direktør F. Suhr og Hustru 1883«. Under kuglen en drueklase. Over skaftet rider Jupiter på sin øm. I koret.

2) O. 1886. Med graveret skriveskrift på hængekuglen: »Uggerløse Kirkes Kroner ere skjenkede af Direktør F. Suhr og Hustru. 1886«. Kronen, af barokform, hænger i skibets midterste fag, og er sandsynligvis skænket sammen med to mindre kroner, ligeledes barokformede, i skibet. På skibets vægge nye lampetter.

Tårnur, 1876, ottedøgns gangværk. På støbe-

Fig. 13. Klokke støbt 1675 (s. 355). LL fot. 1976. — *Bell cast in 1675.*

jernsrammen signeret Bertram Larsen Kiøge.

Klokker. 1) 1489, med støbermærker tilhørende Oluf Kegge og Hans Paulsen (Johannes Pauli). Tvm. 86,5 cm. Om halsen minuskelindskrift: »An(n)o d(omi)ni mdc lxxxix (fe)ria sec(u)n(d)a an(te) o(mn)i(u)m sanctoru(m) ave Maria« (I herrens år 1689 på den anden festdag før Allehelgen. Hil være dig, ave Maria). I årstallet bemærkes en fejlstøbning: d og c er byttet om, således at der står 1689 i stedet for 1489[41]. Imellem indskriftens sidste ord ses støbernes bomærke, som kendes fra f.eks. klokke nr. 1 i Vejlby, Frederiksborg amt[42]. To *malmprøver udtoges 1972 i forbindelse med klokkens reparation[43]. Ophængning i slyngebom.

2) (Fig. 13), 1675. Tvm. 85 cm. Ifølge den latinske indskrift om halsen er klokken omstøbt afen itubrudt klokke i året 1675 på foranledning af patronen, Hinricvs Mvller (Henrik Müller) til Draxholm, Seebyegaard og Schioldeenisholm. Over indskriften bort med englehoveder.Ophængt i slyngebom.

Klokkestol fra 1876.

Gravsten. 1800'rnes begyndelse, over Maren Dyrlund afgangne Niels Dyrlund[44] (jfr. dåbsfad og-kande). Rødlig kalksten, 178x111 cm, med nu næsten helt udslidt versalindskrift. I hjørnerne cirkelfelter med indfældede marmorrosetter. Stenen, der en årrække blev brugt som trappesten, ligger nu ved indgangen, vest for tårnet.

Et *støbejernsgitter* hegner Frederik og Ida Suhrs gravsted vest for tårnet.

KILDER OG HENVISNINGER

LA. Sognekaldsarkivet. Kirkebog 1693-1720. — *Godsarkiver.* Løvenborg. Kirkerne vedr. 1721-1885. — Bonderup. Sager vedr. Ugerløse, Stenmagle og Stenlille kirker 1805-13. — Bonderup. Rgsk. 1854-77. — *Ved embedet.* Synsprot. 1862-19(76). — Se i øvrigt arkivalier for Holbæk amt i almindelighed s. 50.

NM2. Indberetninger af N. P. C. Holsøe 1875 (bygning), Chr. Axel Jensen 1910 (inventar), N. J. Termansen 1945 (istandsættelse af krucifiks) og 1949 (konservering af dørhammer), Mogens Larsen 1971 (inventar), Marie-Louise Jørgensen 1976 (bygning og inventar). — Bygningsbeskrivelse ved Hugo Johannsen, inventar og gravminder ved Marie-Louise Jørgensen. Redaktionen afsluttet jan. 1981.

Tegninger. NM2. Plan, snit og opstalter ved N. P. C. Holsøe 1875. — Plan og eksteriør. Rekonstruktionstegninger ved Kjeld de Fine Licht 1976.

Notebøger. NM2. Jacob Kornerup IX, 15.

Litteratur. E. Sloth Arentzen og Kjeld de Fine Licht: Kirker og bygninger fra Geodætisk Instituts arkiv, 1974, s. 77. — Marie-Louise Jørgensen: Ugerløse kirke, i ÅrbHolbæk 1977, s. 21 -52.

1 Roskildebispens jordebog s. 160.
2 Landebogen s. 151.
3 Nye KirkehistSaml. V, 445 og 463f.
4 KancBrevb. 29. juli 1570. Af et åbent brev udstedt 17. juni 1551 fremgår, at forholdet bestod allerede på daværende tidspunkt (KancBrevb.).

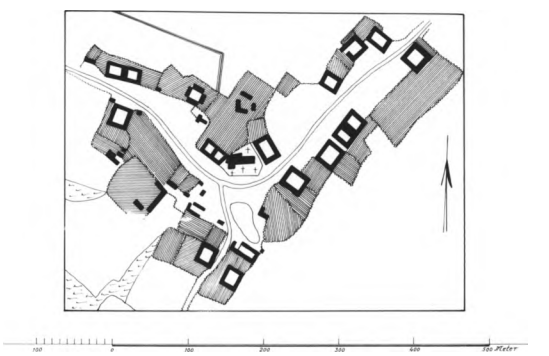

Fig. 14. Landsbyplan 1795.— *Village map 1795.*

[5] RA. DaKanc. A28. 1630-1702. Fortegnelse og div. dok. vedk. kirker og sognekald.

[6] Kronens Skøder II, 519f.

[7] jfr. avisudklip i NM2.

[8] KglBibl. NyKglSaml. 646c. Varia Chorographica et topographica Danica.

[9] NM2. Håndskriftsaml. J. H. Larsen: Bidrag til topografisk beskrivelse . . . 1842.

[10] RA. Kultusmin. 1. Dep. 1848-1916. Journalsager.

[11] Ved embedet. Synsprot. 1862-19(76).

[12] 1862 siges ringmuren om den udvidede kirkegård at være i arbejde, jfr. note 11, og samme år hedder det, at beboerne i stedet for det eksisterende stengærde ønsker en kampestensmur, belagt med tagsten, jfr. note 10.

[13] 1921 omtales påbegyndelsen af den nye hegnsmur i vest samt et lille stykke i syd, som skal svare til det ældre, jfr. note 11.

[14] Om baggrunden for nybyggeriet, arkitekten og kirkens stil og udformning henvises til Marie-Louise Jørgensen, s.21 ff.

[15] Den Suhrske Stiftelses arkiv.

[16] Således betegnes kirken i dagbladenes omtale af indvielsen den 27. nov. 1876, jfr. udklip i NM2.

[17] Jfr. Marie-Louise Jørgensen, s. 29 med note.

[18] Jfr. DK. Frborg. s.2673, fig. 17, 27. Skibbymalerierne var offentliggjort i ÆldNordArch. 3. rk., 1879.

[19] Der kan have været tale om en blanding, hvor den bløde og lette frådsten er benyttet til hvælv (apsiden) og de mere komplicerede detaljer (døre, vinduer og triumfvæg), jfr. Grandløse (s.203), eller man kan tænke sig en kronologisk fordeling efter etaper i byggeriet, jfr. Nørre Jernløse (s.87). Endelig kan det ikke udelukkes, at hele den oprindelige kirke har været af frådsten, jfr. Tølløse (s. 221).

[20] LA. Tuse og Merløse hrdr.s provsti. 1824-1900. Synsforretningsprot.

[21] Jfr. Jørlunde og Krogstrup (DK. Frborg. s.2237, 2728).

[22] Sønder Asmindrup og Grandløse (s. 181, 215).

[23] Dette svarer til forholdene i Sønder Asmindrup og Grandløse. Den måde, hvorpå de vestligste, asymmetriske vægpiller strækker sig en anelse vestligere end gjordbuen, tyder på, at levn af tårnopbygningens østside endnu på nedrivningstidspunktet var bevaret som en del af disse oprindelige hjørnepiller.

[24] LA. Godsarkiver. Bonderup. Sager vedr. Ugerløse, Stenmagle og Stenlille kirker. 1805-13.

[25] 1663-64 købtes 36 deller træ til gulv og loft, jfr. RA. Rtk. Rev. rgsk. Kirkergsk. 1661-72, og 1840 undergik loftet reparation, jfr. note 20.

[26] Citeret efter Larsens beskrivelse o. 1842, jfr. note 9.

[27] LA. Holbæk amtsprovsti. 1808-24. Synsforretn.

[28] Jfr. Georg Garde: Danske silkebroderede lærredsduge fra 16. og 17. århundrede, 1961. Her behandles dugen fra Ugerløse som nr. 20, mens den fra Frederiсia har nr. 21. *Cf. Georg Garde: Silk-embroidered linen cloths, 1962, fig. 6.*

[29] Inv. nr. D7488.

[30] Jfr. Rikard Magnussen: Carl Bloch, 1931, værkfortegnelse nr. 245.

[31] LA. Bispearkivet. 1758-59. Hist. efterretn. til HofmFund.

[32] J. N. W. K. havde borgerskab i tre forskellige byer; fra 1833-35 i Hjørring, fra 1835-46 i Slagelse og fra 1846 til han døde 1894 i Ringsted.

[33] Jfr. Mackeprang: Døbefonte s. 405.

[34] LA. Godsarkiver. Bonderup. Rgsk. 1854-77.

[35] 1910 sås i Københavnsmærket et årstal, som tydedes 1717? og i mestermærket bogstaverne . . .ichsen, .. .enhavn.

[36] Ved restaurering 1945 erstattedes yngre lapninger af fyrretræ med nye af eg. Samtidig tilføjedes halvdelen af højre fod og tre tæer på venstre, samt nogle fingre på begge hænder. Hovedet, som ved en tidligere restaurering var blevet drejet forkert, rettedes, og et manglende stykke indsattes.

[37] Christopher Pedersen var præst ved kirken 1596-1640. Christ. Jørgensen var antagelig kirkeværge.

[38] DK. Frborg., s.2382.

[39] Sml. ÅrbHolbæk, 1977, s. 34.

[40] Ved en restaurering 1976, udført af Gunnar Fabricius Husted, Fredensborg, tilbyggedes en ny magasinbælg. Det oprindelige bælganlæg, to kassebælge med trædeanordning, er bevaret og kan stadig benyttes. Yderligere oplysninger om orglet findes i Den danske Orgelregistrant, Musikhistorisk Museum og Carl Claudius' Samling, København.

[41] Jfr. Nyrop: Kirkeklokker, s.44, hvor der gives andre eksempler og henvisninger.

[42] DK. Frborg s. 1309.

[43] I NM2, inv. nr. D355/1972. Samtidig afleveredes en knebel til Holbæk Museum, inv. nr. 18.743.

[44] Kendskab til fornavnene skyldes ældre notat i NM2.